

Nr 492.

Av herr **Flyg m. fl.**, *angående uppställande av lokala bostadsprogram.*

Bostadsförhållandena i Sverige har under de sista decennierna avsevärt förbättrats. Förbättringen har dock icke i önskelig grad hjälpt de lägsta inkomsttagarna. Deras bostadsförhållanden äro fortfarande i stor utsträckning sådana, att de icke nå upp till vad man i vår tid bör anse vara en rimlig minimistandard.

För en del av befolkningen i städer och stadsliknande orter löses bostadsfrågan genom den spekulativa bostadsproduktionen. För de lägre och lägsta inkomsttagarna är däremot bostadsfrågan ingen marknadsfråga. Tillgången på billiga och goda bostäder svarar icke mot behovet. Dessa inkomsttagare, som utgöra en stor procent av befolkningen, hänvisas till det äldsta och sämsta bostadsbeståndet eller också tvingas man till trångboddhet, för övrigt ofta bådaddera samtidigt.

Då det gamla bostadsbeståndet på många håll dels icke är tillräckligt omfattande, dels är för underhålligt för att tillfredsställa dessa kategoriers bostadsbehov, även med mycket måttliga pretentioner, måste det i viss utsträckning byggas nya bostäder till priser som passa dessa kategoriers inkomsttagare.

Erfarenheten visar emellertid att varken den privata eller den kooperativa bostadsproduktionen förmår tillfredsställa dessa stora befolkningslagers bostadsbehov. Icke heller har egnahemssystemet visat sig kunna det. Därför blir statliga och kommunala åtgärder nödvändiga, och detta i en helt annan skala än som hittills varit fallet. Bostadsproduktionen är för närvarande kaotisk och anarkisk i en grad som är högst anmärkningsvärd med hänsyn till bostadsbyggnadernas, jämfört med övriga producerade nyttigheter, exceptionellt varaktiga natur, såväl med hänsyn till de betydande penninginvesteringarna som varje år göras i byggnadsproduktionen.

I samma mån som det nu äntligen visar sig oundgängligt att bostadsfrågan göres till en statens och kommunernas angelägenhet, framstår planlösheten i den nuvarande produktionen såsom en brist som måste övervinnas. För närvarande saknas i hög grad kunskap om såväl det närvarande som — i den mån det kan förutsägas — det kommande bostadsbehovet på olika orter. Genom bristen på sådan kunskap riskeras, vilket torde vara en på vissa håll för närvarande aktuell fara, att bostadsproduktionen får en olämplig inriktning, antingen med hänsyn till omfånget eller till exempel att produktionen inriktas huvudsakligen på små lägenhetstyper, vilka icke i fram-

tiden komma att efterfrågas i en grad som svarar mot den nuvarande produktionen, förutsatt att en önskvärd minskning av trångboddheten skall kunna bli verklighet.

De statliga och kommunala ingrepp i bostadsproduktionen som under dessa förhållanden göras kunna heller icke bli annat än sporadiska, och i saknad av överblick och plan ofta oändamålsenliga. Det föreligger rent av en fara, att sådana ingripanden, då de av berörda anledning ge mindre lyckligt resultat, helt enkelt kunna komma att kompromettera offentliga åtgärder på detta viktiga område och därigenom vrida hela utvecklingen på bostadsområdet tillbaka i en reaktion. Icke minst ur denna synpunkt är det ett trängande behov att frågan om planmässigheten i bostadsproduktionen tages upp till behandling.

Ett mer tillfredsställande resultat kan ernås endast om den framtida efterfrågan på bostäder i en ort, både med hänsyn till total omfattning och till inriktning, på olika lägenhetstyper till vissa priser, i förväg kalkyleras så gott det sig göra låter, samt att produktionen av bostäder anpassas efter denna kalkylerade bostadsefterfrågan.

Bostadsprogram, som måste upprättas, och produktionen av bostäder, i varje fall för de lägre inkomsttagarna, måste genom stat och kommun organiseras efter detta program. Bemärkas bör, att det ligger i sakens natur att sådana bostadsprogram icke böra bli stela utan i stället genom kontinuerlig revision med hänsyn till förändrade förhållanden ständigt hållas i smidig kontakt med verkligheten.

Insamlandet och bearbetandet av den ekonomiska och sociala statistiken, varpå en kalkyl av bostadsefterfrågan kan grundas, och även verkställandet i enlighet med denna kalkyl, måste vara en statens och kommunernas angelägenhet.

Det finns ett avgörande skäl, varför insamlandet och bearbetningen av den ekonomiska och sociala statistik, varpå en kalkyl av den framtida bostadsefterfrågan kan grundas, och även verkställandet av denna kalkyl, *måste vara en statens och kommunernas sak*. Skälet ligger däri, att en framtida bostadsefterfrågan icke kan beräknas genom en enbart statistisk analys. Den statistiska analysen måste visserligen vara grundvalen, men efterfrågeprognosen beror av ännu en premiss, varöver de enskilda företagen icke kunna förfoga. *Den framtida bostadsefterfrågan kommer nämligen att i hög grad bero av samhällets egna åtgöranden.* Den socialpolitiska synpunkten inträder med andra ord redan i själva behovsanalysens problem, vilket följaktligen icke är av rent teknisk natur.

Det må i detta samband blott erinras om, att stat och kommuner genom sin närings-, finans- och framförallt socialpolitik i hög grad bestämma både den fria inkomst, som familjer i olika socialklasser ha till förfogande för sin konsumtiva efterfrågan, och än mer den inriktning, som dessa bringas att giva sin konsumtiva efterfrågan. Stat och kommuner ingripa vidare redan

nu reglerande direkt på själva bostadsmarknaden genom subventions- och kreditåtgärder, byggnads-, hälso- och barnavårdsbestämmelser, kommunikations-, stadsplane- och tomtpolitik o. s. v.

Man torde vara på den säkra sidan, om man utgår ifrån att dessa slags ingrepp, vilka påtagligen förändra i främsta rummet bostadsefterfrågans såväl volym som inriktning, i alla händelser icke komma att bli mindre väsentliga i framtiden utan snarare tvärtom komma att befinna sig i växande.

Efterfrågeprognosen blir på grund härav en integrerande del av själva socialpolitiken och i första hand av bostadspolitiken. Den måste med nödvändighet bygga på och i sig innesluta ett *statens och kommunernas bostadsprogram*.

Den önskvärda kunskapen om bostadsbehovet och upprättande av bostadsprogram måste grundas på en ändamålsenlig statistik. Vår nuvarande bostadsstatistik är icke upplagd från sådana synpunkter eller bearbetas på ett sådant sätt att sådana behovsanalyser möjliggöras. Den första förutsättningen för genomförandet av en större planmässighet i produktionen är att detta förhållande rättas.

För att bostadsproduktionen i Sverges städer och stadsliknande samhällen måtte kunna organiseras på ett mer planmässigt sätt än hittills, och i synnerhet för att de lägre och lägsta inkomsttagarnas bostadsbehov måtte kunna bedömas på ett bättre sätt än hittills, och riksdagen kunna bilda sig en bättre uppfattning om önskvärdheten av stats och kommuns ingripande såväl som till hur stor del den ifrågavarande bostadsproduktionen måste stödjas med allmänna medel, hemställas,

att riksdagen i skrivelse till regeringen måtte begära

1. att från landets städer och stadsliknande samhällen införskaffas de kompletterande statistiska uppgifter som behövas för att, sammanställda med redan befintlig statistik, möjliggöra uppställande av lokala bostadsprogram;

2. att det måtte uppdragas åt socialstyrelsen att organisera införskaffandet av nämnda uppgifter samt att bearbeta och ställa det statistiska materialet till primärkommunernas förfogande för upprättande av bostadsprogram;

3. att i socialstyrelsens uppdrag även måtte ingå begäran till primärkommunerna att upprätta bostadsprogram, såväl med hänsyn till det omedelbara behovet som på längre sikt, vilka bostadsprogram lämpligen bör upprättas i intim samverkan med ifrågavarande befolkningskategorier och deras organisationer (hyresgäst- och andra arbetarorganisationer),

och att i god tid före nästa riksdag till socialstyrelsen inkomma med dessa bostadsprogram.

Stockholm den 23 januari 1934.

Nils Flyg.

Karl Kilbom.

Edoff Andersson.

Viktor Herou.

August Spångberg.

Verner Karlsson.
